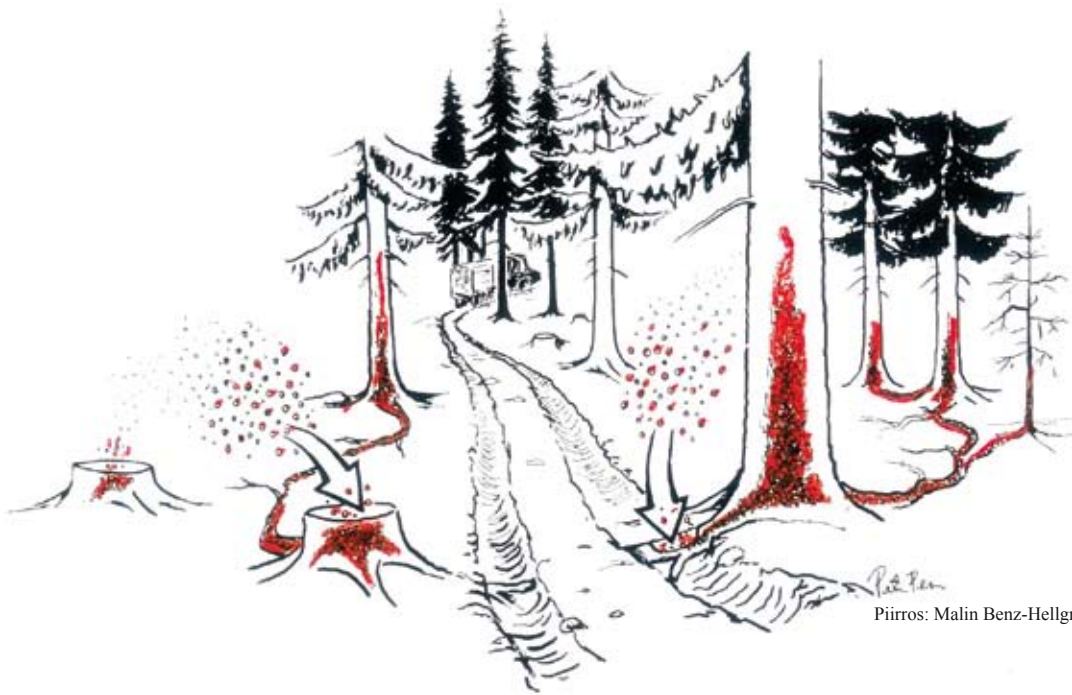

Juuristovauriot – avoin portti juurikäävälle

METLA

metsä · tieto · osaaminen · hyvinvointi

Harvennushakkuiden aiheuttamat vauriot lisäävät juurikäävän leviämistä

Piirros: Malin Benz-Hellgren, Silvestria 41, 1997

Tärkein syy juurikäävän leviämiselle ovat kesähakkuut.

Kesäaikaan ilmassa liikkuu aina juurikäävän (*Heterobasidion spp.*) itiöitä. Kun itiöt laskeutuvat tuoreelle kannolle tai puun vaurioon, avautuu sienelle mahdollisuus levitä rihmastona puun sisälle. Juuriyhteyksiä pitkin juurikääpä leviää edelleen lähellä oleviin terveisiin puihin. Lahovikaisten puiden kaataminen ei vähennä taudin leviämistä, sillä juurikääpä säilyy kannoissa vuosikymmeniä ja pystyy leviämään juuristoa pitkin seuraavaan puusukupolveen. Kun juurikääpä on onnistunut asettumaan metsikköön, sen etenemistä on vaikeaa estää.

Syvät vauriot puun tyvellä pahimpia

Mitä laajempi ja syvämpi vaurio on, sitä suurempi riski puulla on saada lahottajasieni. Vauriokohdan täytyy olla vähintään tikkuaskin suuruinen, että juurikääpä pystyy iskeytymään puuhun. Mitä lähemmäs rungon tyveä tai juurenniskaa ruhje on sijoittunut, sitä suurempi on mahdollisuus, että juurikääpä tartuntaa saa alkunsa ja lahon leviäminen alkaa. Korkeammalla rungossa olevassa ruhjeessa juurikääpä huomattavasti yleisempi lahottaja on verinahakka (*Stereum sanguinolentum*). Verinahakka ei ole yhtä vaarallinen lahottaja kuin juurikääpä, sillä - toisin kuin juurikääpä - verinahakka ei leviä vaurioituneesta puusta muihin puihin.

Lahon etenemisnopeuteen rungossa vaikuttavat paitsi vaurion suuruus ja sijainti myös vaurioitumisajankohta. Nopeinta lahon eteneminen on suurista, keväällä syntyneistä maanpinnan yläpuolella olevista juurenniskan ruhjeista. Juurikääpälaho johtaa paitsi puun laadun alenemiseen myös puun kasvun heikentymiseen. Juurikäävän esiintyminen juurissa lisää myös puiden myrskytuhoalttiutta.

Miten estää juurikäävälle otolliset vauriot?

Paras ajankohta kuusikon harvennukselle on pakkasella, koska silloin juurikäävän itiöitä ei ole ilmassa. Muut sienilajit, jotka viihtyvät alhaisissa lämpötiloissa, ehtivät valloittaa talvella syn-

tyvät vauriot ennen juurikääpä. Juurikääpä tartuntojen määrä nousee merkittävästi, kun vuorokauden keskilämpötila kohoaa yli +5 asteen. Harvennushakkuiden tekeminen talvella on tärkeää ennen kaikkea terveenä säilyneissä kuusikoissa ja männiköissä juurikäävän leviämisen riskialueella.

Jos hakkuu tehdään kesällä, on syytä välttää erityisesti nila-ai-kaa, jolloin puun kuori irtoaa helposti ja vaurioita syntyy normaalia enemmän.

Metsäkoneen valinnalla ja konekuskin ammattitaidolla on suuri merkitys vaurioiden välttämässä. Myös leimikon ennakkoraivaus pienentää vaurioriskiä. Hyvällä ajourien suunnittelulla, riittävän leveillä ajourilla sekä ajourien havuttamisella voidaan vähentää urien reunapuiden vaurioita. Vauriot, jotka sijaitsevat juurissa yli 70 cm:n päässä rungosta, johtavat harvoin lahon leviämiseen runkoon. Kiertämällä leimikon kosteat paikat tai ylittämällä ne mahdollisimman pienellä kuormalla voidaan vähentää syviä urapainauksia. Viimeinen keino on jättää alue käsittelemättä, mikäli olosuhteet käyvät liian vaikeiksi.

Lisätietoja:
Tuula Piri,
vanhempi tutkija
Puh. 010 211 2453
tuula.piri@metla.fi

kuva: Metla/Kari Korhonen